

NAŠA MOČ

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Št. 28.

V Ljubljani, dne 10. junija 1910.

Leto V.

Stanovanja.

Kamor pride solnce, ni treba zdravnika. Tako slove arabski pregovor. Delavska stanovanja nimajo povečini ne solnce, ne zraka; zato pa hodi kot stalen gost bolezen po njih in ž njo blede smrt. Otroci in žene umirajo tako pogosto, da je med delavci sorazmerno več mrtvecev, ali po večkrat oženjenih, nego pri drugih stanovanjih. Otroci imajo delavske rodbino obilo, doraste jih pa le malo, ker večina že v zgodnji mladosti premine. Nalezljive bolezni, jetika, vročica, in druge so doma v slabih stanovanjih. Tam je pa tudi doma propalost, zgodnja razposajenost in duševna skvarjenost.

To vemo vsi, o tem pišejo tudi doktorji učene razprave in se razgovarjajo modri ljudje. Ko bi se s slinami in tinto dala popraviti slaba, nezdrava stanovanja, bi bilo že marsikje boljše, toda ker manjka pri nas krepkega, požrtvovalnega dela, smo tam, kjer smo bili, oziroma vedno na slabšem. Stanovanja so vedno dražja, vsled tega je delavcu nemogoče, da bi gledal na zdravje. Kakor lačen študent, ki si s tem pomaga, da zapne pas za eno luknjo tesneje, gre, kjer je cenejše. Kaj more zato, če s tem sebi in družini nakoplje bolezen in prezgodnjo smrt?

Slaba stanovanja pa niso samo po mestih doma. Tudi po kmetih ima delavsko ljudstvo marsikje luknje za bivanje. Iz kamna zidane hiše so zelo rade vlažne. Ob deževnem vremenu močijo stene. Prehlajenja je vsled tega mnogo in bilo bi ga seveda še več, ko bi ne bili kmečki ljudje tako utrjeni. Imamo pa v svoji domovini še celo vrsto bajt, ozkih, nizkih z majhnimi okni. Zlasti tam, kjer je razširjen kak domači obrt, so navadno stanovanja silno slaba. Potem pa še nekaj: po najnovejših mestnih hišah s samimi velikimi, lepimi stanovanji so prostori za služkinje večkrat slabši, nego za pse.

Skrb za zdrava stanovanja kriči naravnost in se ponuja vsakemu prijatelju ljudstva. Drugod po svetu se je že mnogo storilo; pri nas delamo prve korake. Naštejemo glavne reči, ki se tičejo tega vprašanja za celo državo:

Ob desetletnem slavlju tobačne stanovske organizacije.

Nedelja, 12. junija, ostane v trajnem spominu tako ljubljanskega, kakor tudi vsega slovenskega krščansko-socialnega delavstva. Šmarogorski Materi božji se pokloni delavstvo dopoldne. Pred Njej posvečenim altarjem je že velikokrat in velikokrat klečalo slovensko krščansko-socialno delavstvo, jo prosilo za nadaljno pomoč in se zahvaljevalo »Čudotvornici« po bojih za zmago. Prisegalo ji je že mnogokrat, da hoče ostati zvesto kršč. idealom, in to stori tudi zdaj, ko bo zopet donel iz delavskih grl pred milo podobo »Mater« slovenskega ljudstva: »Marija, k tebi, uboge reve...«

Popoldne bo pri Cebavu v Št. Vidu nad Ljubljano delavsko zborovanje. Poročal bo na njem dr. Krek o neki zadevi, ki je veljavna za vse delavstvo.

Podporno društvo! Znano je našim bravcem in bravkam. Početkoma slovenske krščansko-socialne delavske organizacije je bilo ljubljansko tobačno delavstvo orga-

1. Postava iz dne 8. julija 1902, (drž. zak. št. 144), z navodili dne 17. jan. 1903 (drž. zak. št. 6), ki zagotavlja razne davčne olajšave za delavska stanovanja (za 24 let oprost od hišnega, najemninskega, razrednega in 5% davka). Ta postava je pa preozka in nima mnogo uspehov.

2. Železniško ministrstvo je nekoliko preskrbelo za stanovanja svojih uslužbencev s tem, da je po raznih krajih zidalo na svoje stroške zanje primerne hiše. Dne 10. decembra 1907 (drž. zak. št. 285), se je pa odločilo po sklepu državnega zbora pet milijonov kron za stanovanja državnih uradnikov in salinskih delavcev. Za zadnje se je odločil en milijon, ki ga finančno ministrstvo samo upravlja. Za uradnike se je pa ustanovil cesarja Franc Jožefa I. jubilejski zaklad s štirimi milijoni kron. Iz tega zaklada se dajejo posojila uradniškim stavbni- nam zadrugam pod temi-le pogoji: Zadrugi deleži se smejo obrestovati k večjemu po 4 odstotke. Ko se hiša zida, se dá posojilo brez obresti. Ko je dozidana, se mora na prvo mesto vzeti posojilo pri kakem denarnem zavodu; na drugo mesto pa dá vlada do 90% stavbnih stroškov posojilo po 3% in 1/2% amortizacije. Vsa navodila, potrebne knjige in tiskovine se dobe na Dunaju. Po ti poti se zidajo seveda samo velike hiše z mnogimi stanovanji. Uradniških stavbnih zadrug imam zdaj že precej; tudi v Ljubljani je ustanovljena. Država je pričela, z uradniki in nekaterimi svojimi uslužbenci; za delavce sploh še ni segla v blagajne.

3. Pri ministrstvu za javna dela se je ustanovil poseben oddelek za stanovanja. Dotični uradniki imajo nalogo pečati se samo s skrbjo, kako bi se pospešila zdrava stanovanja. Kdor želi kakega pojasnila, ali nasveta, ga prejme. Podpor za splošne potrebe pa seveda ne morejo dajati, ker razen imenovanih še ni nič državnega denarja določenega zanje.

4. Dne 24. februarja 1907. se je ustanovila na Dunaju centrala za preosnoy stanovanj v Avstriji (Zentralstelle für Wohnungsreform in Österreich), ki izdaja posebno glasilo (L. Stubenring 8). To društvo pridno agitira, da se splošno razširi misel za njegove namene in rado postreže vsakemu, kdor se obrne nanj.

nizirano: moško v »Slovenskem katoliškem delavskem društvu«, žensko neomoženo pa v »Katoliškem društvu za delavke«. Potreba je nastala, da se delavstvo organizira tudi stanovsko, strokovno. Razmere so bile take takrat, da se je pred 10 leti nadalo stanovskemu društvu nedolžno ime »Podpornega društva«. Delavstvo mu je z veseljem pristopalo. Tudi socialni demokrati so mu pristopali, dokler jim tega niso pričeli prepovedovati njihovi generali. Tempi passati!

»Podporno društvo« je ves čas, odkar obstoja, krepko stalo na braniku za prava tobačnega delavstva. Nebrojnokrat je nastopilo za delavske pravice in koristi. Imelo je hude boje, ki so vedno brez večjih žrtev dovedli do zmage pravični stvari.

Shodov in sestankov je priredilo društvo, ki slavi v nedeljo svojo desetletnico, zelo veliko, kakor tudi več izletov. Prvi izlet je priredilo pred desetimi leti jeseni v Dravljje, nadalje na Ječico, Brezje, Vrhniko, Sveto Goro pri Gorici itd.

Spominjati se moramo ob tej priliki tudi prijateljev društva, ki so nastopali po

5. Po posredovanju tega društva je zboroval od 30. maja do 2. junija na Dunaju 9. mednarodni shod za stanovanja, ki je izrednega pomena. Iz Nemčije, z Laškega, Francoskega, Holandskega, Finskega in iz drugih držav so prišli strokovnjaki in so poročali, kaj se dela po posameznih državah za zdrava stanovanja. Obravnavala so se zlasti ta-le vprašanja: Kaj naj store občine? Kako naj se preskrbe posojila? Kaj je boljše — hišice za eno družino v last, ali najemninske velike hiše? Kako se morejo znižati stavbni stroški za mala stanovanja?

6. V državni zbornici se peča z vprašanjem, kako naj država podpira zdrava in cena stanovanja, draginski odsek (poročevalec dr. Gross) in posebni pododsek soc.-političnega odseka, ki mu predseduje pisec teh vrst.

Potrebno se mi zdi, da se ta važna zadeva pregledno pojasni našemu ljudstvu. Za danes sem podal samo splošni pregled. O posamnih točkah, ki sem jih tukaj navedel, bom v »Naši Moči« priobčil vrsto člankov. — Berite jih, in potem — na delo!

Dr. Krek.

Tobačno delavstvo.

Naši poslanci za tobačno delavstvo.

Dne 7. t. m. je bila zelo zanimiva razprava v proračunskem odseku, kjer so naši poslanci za delavstvo zahtevali izboljšanja. Dr. Korošec je poročal o tobačni upravi ter je med drugim odločno zahteval, da se vpošteva spomenice tobačnega delavstva. Istotako se je zavzel za paznike in poslovodje. Zahteval je tudi, da vlada preskrbi delavcem potrebnih stanovanj.

Gostinčar je zahteval, da se spremeni za tobačno delavstvo času primerno delavni red. Vlada naj skrbi za delavska stanovanja. Požarni čuvaji naj se nastavijo definitivno z značajem državnih služabnikov. Poslovodjem in paznikom naj se glede njih zahtev ugodijo. Starim delavcem provizijonistom v Idriji naj se vendar že enkrat zvišajo provizije.

Zdravnikom v tobačnih tovarnah in solinah naj se uredi služba enako akademično izobraženim državnim uradnikom.

društvenih shodih. Največkrat je govoril na društvenih shodih društven ustanovitelj dr. Krek, nadalje so govorili tudi na društvenih shodih, kolikor se spominjamo: posl. dr. Šusteršič, mons. dr. Žitnik, posl. Korošec, posl. Gostinčar st., Gostinčar ml., Iv. Štefě, Frančišek Terseglav, dež. odb. dr. E. Lampe, prof. Jarc, dr. Pegan, Vojteh Hybašek, Krhne, duh. svetnik Brenc, Anton Jeriha in drugi.

Med tobačnim delavstvom so nastopali, kolikor se spominjamo: Čatar, Savenz, Verovšek, Klepčeva, Bratetova, Erzenova, Blejčeva, Kocmurjeva Katarina in Ivanka, Češnovarjeva in druge.

Trdno smo prepričani in pričakujemo, da tudi v drugem desetletju ostane »Podporno društvo« močna, mogočna, neomajna trdnjava ljubljanskega tobačnega delavstva.

Končno izražamo veselje, ker je »Podporno društvo« po svojih odbornicah in odbornikih samo izvedlo zelo obširna pripravljavna agitačna dela za desetletno slavlje »Podpornega društva«.

Državna zbornica je pretečeni petek sprejela enoglasno zakon o prepovedi ženskega nočnega dela po podjetjih, v katerih je zaposlenih več kot deset oseb. Kot nočni čas se smatra čas od 8. ure zvečer do 5. ure zjutraj. Nočni počitek ima za vse ženske delavke trajati nepretrgano najmanj 11 ur. Izjema je pri podjetjih z osemurnim delavnikom. V takih podjetjih se sme pričeti skupni nočni počitek za ženske, stare nad 16 let, ob 10. uri zvečer.

Kot industrijalna podjetja, za katera velja ta določba, veljajo vsa ona podjetja, ki se pečajo z obrtnim izdelovanjem raznih tvarin in stavbna podjetja. Izvzeta so kmetijska in gozdarska podjetja, ki se pečajo z pridelki in pa rudarstvo s pridržanimi mineralijami, za katere se zasnuje posebna postava.

Ženske se smejo porabiti za nočno delo le tedaj, kadar se pripeti kaka nepričakovana ovira, ki pa ne sme biti redno se ponavljajoča, torej v slučajih elementarnih nesreč itd.

Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov ne priredi za dan 12. junija naznanjene vrtno veselico radi desetletnice in izleta »Podpornega društva delavcev in delavk ljubljanske tobačne tovarne«, temveč je preložilo svojo vrtno veselico na dan 19. junija. Ker bo spored velezanimiv, pričakovati je obilne udeležbe. Spored objavimo v prihodnji številki. Že danes pa kličemo: Udeležite se vsi te krasne vrtno veselice naših vrlih pomočnikov! Na svidenje dne 19. t. m. v Rokodelskem domu!

J. S. Z.

Jesenice. Pri Ratečanu so imeli v nedeljo od Mandičeve kompanije iz Trsta neki razgovor. Ker železničarji niso hoteli iti na to pogrebščino od stranke »Nič«, je prišel Ogris s Save s par sodrugih to pogrebščino razbijat. Pa je zopet kozla ustrelil, ker je moral gorke slišati. Mandičev kompanjon mu je očital, da so že večkrat liberalci in sodrug skupaj marširali, sedaj mu pa ne pustijo govoriti. No, to pot pa ni gliha skupaj štrihala, ker je Ogris, dobro ustrelil. Soc. demokrati so spregledali in pripoznavajo v zadnjem »Napreju«, da gremo mi naprej. Nam je vseeno, ako rečejo da gremo naprej ali nazaj. Naši shodi jim stavijo sive lase. Zaradi tega, ker je šel Čebulj v Gorje na shod, bode gotovo od jeze nekaj sodrugov popokalo. Iz žičarije je bil neki mlečozobež v Gorjah ter laže, kako je Čebulj prosil pomoči, za strokovno društvo. No, strokovno društvo ima še boljše življenje kot rdeče, kajti eno rdeče je že poginilo prec ko je šel Kukov učenec Weber proč. On se je že večkrat izjavil, da je zaradi bolezni »defravdacije« moralo poginiti. Sodrugi so že tako zbegani, da so Čebulja slišali govoriti o soc. demokratih in o božjih hlevih, ker tega tudi Šlezinger ne veruje, četudi je v Kristanov evangelij pisal. To je hudo za sodruge, ker je strokovno društvo pristopilo k Zvezi, ter se je ustanovila tudi skupina, kajti tudi taki izpregledujejo ter se oglašajo k skupini, ki so svoje dni simpatizirali z rdečimi. Kristan, pridi in povej rdečim, naj gredo enkrat na božjo pot k Sv. Katarini (kajti ta ni v njihovem programu), da bodo ločili strokovno društvo od narodnega. Sedaj so silno vsi zmešani, je že »žajfa« ker črna barva rdečo pokončuje.

Vrhnika. V nedeljo je bil na Vrhniki v »Društvenem domu« shod J. S. Z. Na shod je prihitelo lepo število delavstva vseh strok. Na shodu so govorili načelnik J. S. Z. dr. Zajec, kaplan Vovko in predsednik vrhniške skupine Leskovec. Dr. Zajec je temeljito govoril o združevanju delavstva. Izzvenel je njegov govor v klicu: Sili kapitalizma postavimo nasproti silo organiziranega ljudstva! Kaplan Vovko je navdušeno govoril za J. S. Z. in pobil nekaj ugovorov, ki jih širijo sovražniki delavstva, da bi preprečili krepko organizacijo vrhniškega delavstva. Predsednik skupine Vovko izreče zahvalo dr. Zajcu, ki se je odzval vabilu na shod ter slikal, koliko večje ugodnosti nudi delavcu J. S. Z., kakor soc. demokratske organizacije. »Soc. demokratski delavci plačujejo z veliko požrtvovalnostjo prispevke svojim organizacijam, čeprav se ugodnosti teh organizacij za delavstvo z J. S. Z. niti primerjati ne dajo. Bodimo tudi mi vneti člani J. S. Z.« Na shodu so razpravljali tudi, kako zahrbtno in nečuvno postopa vrhniški deželni poslanec Lenarčič in Karol Jelovšek, da bi

usužnjila vrhniško delavstvo v službo njiju kapitalizma. Proti tema dvema kapitalistoma, ki sta obogatela od delavskih žuljev, je vladalo na shodu vsled njiju rovanja nepopisno ogorčenje. Dr. Zajec je neusmiljeno obsodil K. Jelovška, ki je odslovil delavca Smrtnika, samo zato, ker se Smrtnik zaveda, da je tudi delavec človek, ki ima pravico, imeti svoje prepričanje, čeprav je nasprotno »prepričanju« liberalnega oderuha. Karol Jelovšek naj bo prepričan, da je storil podlo dejanje, ki ga ne opere niti njegovi po delavskih žuljih nakopičeni kapital. Mi se borimo proti tovarnarju, podjetniku, borili se pa bomo vedno in z vsemi silami proti poganskemu kapitalizmu, za krščanski socializmu! Karol Jelovšek naj si zapomni, da pride dan, ko bo krvavo plačeval za grehe storjene delavcu! Po živahnem in oduševljenem shodu se je vršilo vpisovanje novih članov. Na Vrhniki gremo naprej!

Predilnica v Ljubljani. V torek zvečer je imelo delavstvo ljubljanske predilnice dobro obiskan shod v prostorih S. K. S. Z. Shod je otvoril in vodil deželni poslanec dr. Zajec ter poročal o vprašanju predilniškega delavstva. Govoril je tudi kaplan Krhne. Shod se je soglasno izjavil, da pričakuje predilniško delavstvo boljših gospodarskih razmer edino le v združenju v J. S. Z. Pozval je delavstvo, da naj se organizuje do zadnje osebe v J. S. Z. Ustanovila se je komisija na skupina J. S. Z. in izvolil sledeči odbor: Loknar Alojzij, predsednik; Pogačar Ivanka, podpredsednica; Porenta Jožefa, zapisničarica; Jeras Marija, blagajničarka; Lenarčič Josip, Rejc Cecilija, Hribar Josip, Kremžar Uršula, Miklavc Frančiška, Sever Ivanka, odborniki in odbornice; Rape Josip, Orehovec Marija, nadzornika. Zeleti je, da se predilniško delavstvo oklene z dušo in telesom J. S. Z.!

Med brati in sestrami.

Sava. Delavci in delavke, pozor! Socialni demokratje milo zdihujejo v Kristanovej cunji, da je začetek težak, da je v njihovem konsumu premalo članov ter da delavstvo ne gre v njih konsum. Pomagajmo jim mi! Radi bi imeli 300 članov, vražja para, ni jih, pa jih ni. Saj je vse zastoj če denar daš. Lansko leto so pisali: kmalu nas bode 300; sedaj še ravno tako pišejo. Ne gre naprej. Ljudje božji, imejte pamet, pa nikar v klerikalni konsum, kjer se nič ne dobi zastoj. Kaj mislite, da Vas je šlo v klerikalni konsum že letos do 40, v rdečem jih je pa lani bilo že skoro 300, letos jih pa še tudi ni? Pojdimo vsi v rdeči konsum! Zadnja Kristanova cunja piše, da so v klerikalnem samo židovski kapitalisti in oderuhi. Meso, sladkor, moka, petrolej ima ceno, v rdečem pa zastoj. Zaradi tega spoznavajte, da ne pristopite v klerikalnega, rajši v rdečega. Imejte pamet in k rdečemu pridite, meso se dobi kar brez kosti, katere poje Ante Kristan. Lani so Vam dali res 6 odstotkov dividende, letos jih pa menda Rotšildu pošljejo, kot mi dr. Adlerju. Ni nič s temi klerikalnimi oderuhi, hišo imajo, blaga čez tretjino svojega ter več tisoč rezervnega fonda. Socialni demokrati pa še nič tega. Pomagajmo jim, ker klerikalni oderuhi imajo zadosti. Ti oderuhi bodo pa dali še 6 odstotkov dividende, ko jih dobite, nesite jih Kristanu, da jih bode še on dal. Pomagajmo jim, ker jim slabo gre. Vsi od Plavža do Koroske Bele v rdeči konsum, ker blago, četudi ga dražje plačujejo kot v klerikalnem, pa ga vendar zastoj dajejo. Danes naj zadostuje ta agitacija. Drugokrat se pogovorimo bolj resno z rdečimi gospodi, po čem prodajajo blago ter kake vrste ga imajo. Potem bodo še mijavkali, ker tako hočejo.

Sava. Naš priljubljeni kozji strelec je jako žalosten in išče razsodišča, da bi ga rešilo blamaž. V našem zadnjem dopisu je bilo toliko pomote, da se je valjal v grabljo menda le njegov brat. Kar se pa tiče streljanja kozlov, je bilo pa še premalo. Iskal je namreč pomoči pri seji bratovske skladnice zaradi dopisnika »Naše Moči«. Svest si je bil, da bode to nalogo prevzel g. Pongratz ter pri prvem izplačevanju dal mesto dopisniku raje Ogrisu 20 kron, da si kupi puško za gamse. A gosp. Pongratz je raje šel ven, ko je Ogris poizkušal brati zadnji naš dopis. Mi smo slišali, da mu je nek član bratovske skladnice rekel: danes si pa gamsa ustrelil, ne kozla. Kakor kaže, bo Ogris še s staro puško hodil nad gamse. Mi bomo pa vsako pomoto popravili, samo da bodeš pri se-

jah bratovske skladnice bolj priden ter da ne boš mislil, da so tukaj sodišča za take, ki kozle streljajo. O gamsih bomo pa še poročali. Pozdravljen naš strelec.

Sava. Napreček vulgo Nazajček stavi v zadnji številki neko uganko, namreč koliko ljudi je bilo na zadnjih dveh shodih v Delavskem domu. Da ne bode popolnoma plešast postal ta rdeči ugankar od skrbi, mu mi rešimo njegovo neumno uganko. Pri prvem shodu je bilo ljudstvo v dvorani, na odru, v klubovi sobi, v zgornji sobi ter na galeriji, kamor gre čez tisoč oseb, ako stoje. To je bilo pri prvem shodu. Na drugem so pa poslušalci v dvorani sedeli. Bilo je čez dvesto sedežev, kateri so bili vsi zasedeni ter je nekaj poslušalcev moralo tudi stati na galeriji. Rdeči ugankar, v drugo pridi in prinesi oči sabo, da bodeš ljudi videl, te bode še bolj strah kot te je sedaj.

Prometna zveza.

Izpod Črne prsti. Odkar je po baški dolini železnica stekla, je tudi socialna demokracija k nam prišla. Popred te rdeče sodrge pri nas nismo poznali. Sedaj pa hoče ta gadja zalega, da lji vsi železničarji k njeni stranki pristopili. Od začetka je precej železničarjev na svoj lim vjela, pa taki lim, ki ga je treba drago plačati, pa še v najhujši sili slabo drži, tudi kmalu vso veljavo izgubi. Zato smo pa tudi mi te rdeče generale zapustili. Poprej so nam železniškim delavcem vse obetali, kako da se bodo za nas potegovali za izboljšanje naše skromne plače. Sedaj, ko je pa pri železnici vsa regulacija dokončana, pa vsi rdeči generali tako molčijo, kakor da bi bili vsi mutasti postali. Pa kaj smo mi delavci dobili od tistih treh milijonov kron, ki so bile za nas od državnega zbora dovoljene? Samo osem jih je bilo toliko srečnih, da so dobili 20 vinarjev več plače, vsi drugi smo pa ničlo dobili. Kje so sedaj tisti rdeči generali s Kopačem na čelu, — ni jih, zginili so kakor kafa na vodi, mi delavci moramo pa ravno za tisto plačo delati kakor poprej. Pa saj jim ne zamerimo, ker socialni demokratje znajo tako lagati, da že sami sebi vsako laž verjameja. Kadar je pa potreba resnico govoriti, pa naenkrat vsi mutasti postanejo ali pa na drugo stranko svojo krivdo vržejo. Neki rdečkar je govoril, da naj vse »klerikalce« hudič vzame, zato ker nismo vsi delavci izboljšane plače dobili. Pa, ako bi bil on govoril, da naj vse socialne demokrate hudič vzame, potem bi bil pravo zadel, ker ti so nam obljubljali, nazadnje pa nismo nič dobili. Meseca oktobra 1908. je bilo od državnoborskih krščansko-socialnih poslancev dovoljeno železniškemu ministru 14 milijonov kron za izboljšanje plač vsem železničarjem. Krščansko-socialni poslanec G. Prohaska je še posebno poudarjal, da naj ministrstvo začne enkrat železničarjem plače izboljševati od spodaj gori, ne pa vedno od zgorej doli, kakor je bila dosedaj navada. Socialni demokrati so pa potem tako dolgo ministra nadlegovali, da so zopet prvi bili na vrsti uradniki. Ti so vzeli ogromno svoto denarja, tako da je za nižje uslužbence prav malo ostalo in za nas delavce pa še manj kakor za nižje uslužbence. Pa še tisto je tako v državni blagajni pajek prepredil, da dolgo časa niso mogli najti, kar je bilo za nas dovoljenega. Zato je pa tudi za nas delavce tako malo prišlo, da je komaj vsak peti nekoliko dobil. Zahvaliti se pa imamo za to socialnim demokratom, ker ti so tako dolgo ministra nadlegovali, da smo bili mi zadnji na vrsti. Rdeči časopisi so bili polni zavisti čez krščanske socialce, ki so dosegli izboljšanje, pisali so o lažnikih, sleparjih itd., misleč, da se bo dala pridobitev krščanskih socialcev izpodbiti. Ko so videli, da je vse njihovo početje zaman, da se pridobitev ne dá utajiti, so sociji obrnili plašč po vetru; rdeči plašč se je obrnil in njihovo časopisje, njihovi plačani agentje, so začeli upiti in bobnati: Železničarji, delavci, glejte, vse to smo vam mi pridobili. Tako so upili, čeravno so vedeli, da pri vsem tem niso bili niti za hotra. Istega leta so proti koncu oktobra zastopniki socialističnih železničarjev podali na ministerstvo izjavo, da ne bodo štiri leta stavili nobenih zahtev. Pa največji železnični oficir Tomšik je na shodu 15. decembra 1909. na Dunaju rekel: Mi smo morali zagotoviti, da do določenega časa ne stavimo novih zahtev. Danes zagovarjajo sociji to neumnost prav po demokratsko, rekoč: S to izjavo smo dosegli, kar

se je doseči dalo. To je višek nesramnosti, zakaj kar je bilo takrat dosegljivo, bilo je že pred omenjeno izjavo doseženo, in sicer po krščanskih socialcih. To svojo šušmarijo ali izjavo so sociji podali le zato, da bi mogli reči, da so oni povzročili izboljšanje. Tega pa nočejo povedati, da so stavili zahteve krščanski socialci, da je ministrstvo začelo reformirati in šele pozneje so sociji podali nepotrebno izjavo — pesek v oči. Železničarji, pristopite k naši plačilnici Podbrdom, da bode kmalu skupina postala!

ZBOROVANJE SLOVENSКИH KRŠČANSKO-SOCIALNIH ŽELEZNIČARJEV.

(Konec.)

Deželni poslanec Piber poroča o zahtevah železničarjev državne in južne železnice. Začne, kakor pravi, od spodaj gor in temeljito opiše stvari, ki se morajo izboljšati glede na železničarje. Po poročilu Pibra se sklene:

I. Shod zahteva: Vodstvu »Prometne zveze« se naroča, naj vse stori, da se izboljša stanje starih provizionistov in penzionistov tako, do bodo enaki novim provizionistom in penzionistom.

II. V letoviščih naj se dajo železničarjem posebne draginjske doklade, ker so v takih krajih življenjski pogoji mnogo dražji kot drugod. Obširno Pibrovo resolucijo in poročilo še objavi »Naša Moč«.

Po Pibrovem govoru pozdravi železničarje predsednik Jugoslovanske strokovne zveze poslanec dr. Zajec.

Poslanec Gostinčar temeljito poroča o tem, kar so poslanci storili za železničarje v državnem zboru. »Naša Moč« objavi obširno Gostinčarjevo poročilo.

Dr. Krek naglašja potrebo več življenja, da se povzdigne med železničarji naša organizacija. Današnja konferenca priča, da imamo ljudi, ki se živo zanimajo za železničarje. Nujno je potrebna za železničarje posebno postava, ki bo določala službeno razmerje železničarjev. Govornik sviri pred nemško nacionalno železničarsko organizacijo, ki se širi tudi med nami in ki jo vodi tisti Kroy, ki je po protekciji postal višji nadzornik. Nemški nacionalci so vložili v državnem zboru predlog glede na železničarje. Tu zahtevajo med drugim, da smejo biti sprejete v železniško službo le take osebe, ki znajo nemško v besedi in pisavi, v kolikor mora uslužbenec delati pismene stvari v službi, brezpogojno pa mora razumeti nemške pogovore in znati dati na nemška vprašanja nemške odgovore. Varovati se moramo teh ljudi. Zahtevati moramo, da bo znal vsak na progah, ki vodijo po naši domovini, slovensko. Govornik predlaga:

Shod protestira proti temu, da bi se s socialnim zavarovanjem poslabšale neugodne rente železničarjem in zahteva, da se vsi tisti paragrafi (§ 142 3, 174 b, 178 3, 180, 185 in 222), ki imajo določila na škodo železniškemu uslužbencem, temeljito izpremenijo in vse iz njih izloči, s čimer se krajšajo sedanje železničarske pravice do zavarovalnic za neugode.

Shod sklene, da se o provizijskem statusu južne železnice vrši še posebno zborovanje, ki ga skliče krajna skupina Ljubljana južne železnice.

Koleša poroča o vodstvu plačivnic in krajinah skupin »Prometne zveze« in govori, kako naj se pravično agitira za »Prometno zvezo«.

Po Kolešovem poročilu zaključijo predsednik dr. Krek lepo uspelo konferenco s pozivom, da gremo krepko svojo pot naprej.

× × ×

Na shodu slovenskih krščansko miselnih železničarjev, dne 29. maja v Ljubljani, opisal je poslanec Piber živo in obširno žalostno stanje nižjih železničarjev vobče. Pečal se je posebno z željami prožnih delavcev, železniških čuvajev, premikačev - trpinov na postajah ter železniških delovodij (Bahnrichterv).

Predlagal je sledeče resolucije:

I. Za prožne delavce:

1. Fundamentalna plača bodi tri krone; ista se ima po gotovi vrsti let avtomatično izboljšati.

2. Po predorih dolgih nad 500 metrov, naj se vpelje osemurno delo.

3. V krajih s tujskim prometom, dovoli naj se radi neznosne draginje »druginjska doklada« podobna dokladi na Krasu.

4. Nameščeni delavci naj dobe pravico za proste vožnje (Freischein« za nakup živil in drugih potrebščin.

5. Za slabo vreme, dežni plašč.

6. Delavci, kadar izvršujejo službo na domestnih čuvajev, naj dobe vsaj 20 v nagrade.

7. Rokodelcem, zidarjem in tesarjem, ki so kot taki z dekretom vsprejeti, naj se da fundamentalna plača, primerna njihovi izobrazbi in sicer z ozirom na njih obrt in da morajo za orodje sami skrbeti.

8. Shod z vso odločnostjo protestira, da železniška uprava jemlje za vsako količinkaj večje delo inozemce, domačine pa prezira in odriva. Najprej kruha domačinom!

II. Premikači naj dobe kakor delavci:

1. Draginjsko doklado.

2. Poseben pavšal za vporabo obleke, zlasti čevljev.

3. Dve leti službe naj velja za tri leta, radi vedne smrtni nevarnosti njihovega poklica.

III. Železniški čuvaji na progi pa zahtevajo po isti pravici:

1. Draginjsko doklado v okrožju tujkega prometa.

2. Nočno doklado (Nachtdienstzulage), primerna njihovi kategoriji.

3. Službeni čas trajaj 16 ur in 16 ur bodi počitka.

To točko zahtevajo z vso odločnostjo!

Z lastnimi močmi.

POSELSKA SPOMENICA.

Marsikateri je že izprevidel, da so sedanji poselski redi kar naravnost za v staro »šaro« in da potrebujemo novih. A predno bodo deželni zbori sprejeli in izpeljali to, sicer nujno potrebno stvar, se bo še marsikaterikrat zima menjala s poletjem. In že naprej moramo msiliti, da bo veljal tu izrek: »Vrana, vrani ne izključe oči«, in da tudi tisti, ki postave delajo rabijo posle, katerim se povsod ne godi dobro.

Ako je pa že tako, da ta stvar spada v področje posameznih dežel, vendar velike razlike ne more biti pri vseh teh posameznih deželah. Mislim, da je po celi državi en in isti poselski red dober. Čim več glav bo zraven, tem počasneje bo šlo, ker »vsaka glava ima svoj prav«. Mi posli, pa če tudi smo iz raznih dežel, imamo ene in iste potreščine. Zakaj naj bi se nekaterim pri-krajševale? Razlika bi bila le v tem, ker se poslom hrana plačuje, da bi se plačevala tako, kakoršna je cena živlom po dotičnih krajih.

Ker pa vemo, da razni deželni zbori ne bodo poslov v posvet sprejemali, kako naj se jim poselski red izpremeni in ker od naše strani še nikdar nobene resolucije ni bilo, zato si upamo enkrat z našo spomenico na dan, katera naj služi deželnim zborom v pregled in naj ne smatrajo to kot naše prošnje, ampak kot naše zahteve, katere je potrebno ugoditi v splošno korist nižjega ljudstva.

1. Skrajno določeni delavni čas ne sme presegati nad 11 ur na dan. Nadure plačane. Ob nedeljah in praznikih le devet delavnih ur, ponočni počitek se ne sme skrajšati pod devet ur.

2. Ob nedeljah in praznikih se mora posel pustiti k sveti maši brez vsakega ugovora ali oporekanja. Tudi nima gospodar pravice posla zaničevati glede njegovega verskega naziranja.

3. Vsako nedeljo in praznik popoldan prost. Prosti čas sme vsak porabiti kakor mu drago.

4. Dosedanje plače se radi plače posebnih ur ne smejo nikjer znižati.

5. Stanovanja morajo biti zračna in zdrava, ako ni v lastnem stanovanju primerne sobe, jo mora gospodar drugje najeti in primerno opremiti. Splanica mora imeti ključ, da se tudi ponoči zaklene.

6. Hrana mora biti zdrava, zadostna in tečna. Kjer se hrana plačuje, naj se plača toliko, da se dobi primerna hrana.

8. Pri vsakem obedu mora imeti posel toliko prostega časa, da jed lahko mirno povžije.

9. Ako posel napravi v hiši kako škodo, da po nesreči, ali ker je stvar že stara in morda poškodovana, poškoduje ali ubije, ne sme gospodar nikdar odškodnine zahtevati, razun če bi bilo to nalašč ali v jezi storjeno.

10. V času ko je služba odpovedana, mora gospodar dovoliti vsaki dan primerno prostega časa (najmanj dve uri), in sicer toliko dni, da dobi posel primerno službo.

11. Izven tega mora dobiti vsaj vsakih 14 dni en prosti popoldan in sicer na delavnik, da če potrebuje tudi sam sebi kaj nakupi.

12. Ko posel službo zapusti, je gospodar dolžan, poselsko knjižico njemu izročiti, nikakor pa isto na policijo nositi, razun če bi bila tatvina vzrok odpovedi.

13. Gospodar ne sme več in težjih del nakladati, kakor jih more posel s svojo močjo opravljati.

14. Ako gospodar v svojem izpričevalu ali tudi osebni informaciji, posla česa krivega dela, ga je primerno kaznovati in je vrh tega še dolžan škodo povrniti, katera je zavoljo tega posla zadela.

15. Gospodar nima nikdar oblasti posla pretepati.

Tukaj je nekaj najglavnejših točk v tem smislu podanih in upamo da k tem upravljenim zahtevam noben deželni zbor ne more oporekati, pač pa da se kmalo kaj boljšega vkrene, najbolj stiskanemu poselskemu stanu.

V nedeljo, dne 12. t. m., vsi na Šmarno Goro!

Ne pozabite, da je treba delati na vso moč za Vaše glasilo »Našo moč«. Čim več naročnikov, tem večji vpliv bo imelo Vaše glasilo.

Varujte se

ponaredb,

ki niso „FLORIAN“ in zdravju ne koristijo!



**Kdor vživa,
Zabi težav;
Danes vesel je,
Jutri bo zdrav!**

Naslov za naročila: »FLORIAN«, Ljubljana.

Postavno varovano.

A. ŽIBERT

**• LJUBLJANA •
PREŠERNOVA ULICA**

**PRIPOROČA SVOJO VELIKO
ZALOGO ČEVLJEV
DOMAČEGA IZDELKA.**

**Veliki nakup zniža ceno
Veliki promet
omogoči veliki nakup**

Vsled tega gledam edino na veliki promet in prodajam blago po najnižjih cenah. Ne visoke cene, ampak veliki promet je moj dobiček, ker se blago hitreje proda, sfranka je zadovoljna ker sveže blago po ceni kupi. Pri nakupu manufakturnega (gvaninega) blaga dobi se za moške ali ženske fino ali prosto blagovno-life se poslužili tverdke

R. Miklauc

Ljubljana, Stritarjeva (Špitaljska) ulica 5, to je glavna trgovina. Podružnice tverdke so: Pri Škofu, Pogačarjev trg (Sadni trg) v veliki mestni hiši Pri Miklavžu, Medena

ulica

V vseh teh trgovinah se bode te preprčili v veliki zalogi blaga vseh vrst v nizkih cenah in prijazni postrežbi

Pazite natančno na imenovane tverdke!

Na deželo se pošiljajo vzorci poštnine prosto



Velika zaloga! Nizke cene!

Radi velike zaloge znatno znižane cene!!!

Ugodna prilika za nakup: vezenin, pričetih in izvršenih žen. ročnih del, idrijskih čipk, vstavkov, svile, volne, bombaže i. t. d.

Velika izbira drobnega in modnega blaga: rokavic, nogavic, ovratnikov, kravat i. t. d. Predtisk in vezenje monogramov ter drugih risb. - Primerna darila za godove in druge prilike -

Priporoča se z velespoštovanjem

FR. MERSOL, Ljubljana, Mestni trg 18.

Pozor slov. delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

JANKO ČEŠNIK

(pri Češniku)

LJUBLJANA

Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica

v kateri dobite vedno v veliki izbiri naj-novejše blago za ženske in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.
Cene najnižje.

Gričar & Mejač

:: Ljubljana ::

Prešernova ulica št. 9

priporočata svojo največjo zalogo izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke

:: novosti ::

v konfekciji za dame

Lekarna „PRI KRONI“ Mr. Ph. BOKINCA

v Ljubljani, na vogalu Bleiweisove in Rimske ceste

priporoča sledeča zdravila:

Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 vin., 6 steklenic 1 krono.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepilno in slast do jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 vin., 6 steklenic 2 kroni.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 vin., 6 steklenic 2 kroni 50 vin.
Kapljice proti zobobolu, steklenica 20 vin.
Mazilo zoper pege, lonček 1 K.
Obliž za kurja očesa, bradavice in trdo kožo, mala škatljica 50 vin., večja 1 K 20 vin.
Odvajalne kroglice, škatljica 80 vin.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti potenju nog, škatljica 50 vin., 6 škatljic 2 kroni 50 vin.
Protinski cvet, proti trganju po udih, steklenica 1 krono.
Ribje olje, steklenica 1 krono.
Salicilni kolodij za odstranitev kurjih oces, bradavic in trde kože, steklenica 70 vin.
Tinktura za želodec, odvajalno, krepilno in slast pospešujoče sredstvo, steklenica 20 vin., 6 steklenic 1 krono.
Tinktura za lase, steklenica 1 K.
Trpotčev sok, izvrsten pripomoček proti kašlju stekli 1 K.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 80 vin., in 4 krono 80 vin.
Železnate kroglice, proti bleidici (Bleichsucht) mala škatljica 70 vin., velika 1 krono 60 vin.

Edina in najkrajša črta v Ameriko!

Samo 6 dni!



Samo 6 dni!

HAVRE NEW-YORK

francoska prekmorska družba.

Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linjo čez Havre, ter liste za povratak iz Amerike v domovino in brezplačna pojasnila, daje samo

ED. SMARDA

oblastveno potrjena potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18 v novi hiši »KMETSKÉ POSOJILNICE« nasproti gostilne pri »FIGOVCI«.

Matej Orehek :: Ljubljana

prodajalna v lastni hiši Kolodvorska ulica 26

Največja izbira raznovrstnega blaga kot: izgotovljenih oblek domačega izdelka, velika izbira klobukov in čepic, vseh velikosti obuvala, perila, ovratnic, kovečkov za izseljence, srebrnih ur in veržic in vseh galanterijskih predmetov priporočam

(podoben nizke cene)

50% prihranite

stroškov v gospodinjstvu na mleku, sladkorju in kavi; **kri, moč, zdravje** dosežete in ohranite, ako pijete

SLADIN

Kdor se hoče o tem preprčiti, dobi vsak knjižico brezplačno

v lekarni Trnkóczy zraven rotovža v Ljubljani ali po pošti, vsak, kdor po njo piše.

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet v l. 1908 čez 72 milijonov K.

Lastna glavica kron 420.537-92

Stanje vlog čez 20 milijonov K.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta 8, pritličje v lastni hiši nasproti hotela »Union« za franč. cerkvijo

prejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po 4 1/2 % brez kaknega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih 100 kron čistih 4-50 na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolaganje.

Dr. Ivan Sušteršič, predsed. Josip Šiška, stolni kanonik, podpred. Odborniki: Anton Belec, posest., podj. in trg. v St. Vidu n. L. Fran Povše, vodja, graščak, drž. in dež. posl. Anton Kobi, posest. in trg. Breg p. B. Karol Kauschegg, veleposest. v Ljubljani. Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani. Ivan Kregar, svetnik trg. in obrt. zbör. in hišni posest. v Ljubljani. Fran Leskovic, hišni posest. in blag. »Ljudske posojil.«, Ivan Pollak ml., tov., Karol Pollak, tov. in posestnik v Ljubljani. Gregor Šlibar, župnik na Rudniku.

Uzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg št. 19 reg. zadruga z om. por. Kongresni trg št. 19 sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure po 4 3/4 %, to je: daje za 200 kron 9 kron 30 vinarjev na leto.

Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo.

Rentni davek plača hranilnica sama. Najsigurnejša prilika za štedenje.

Kanonik A. Kalan l. r., Kanonik A. Sušnik l. r. predsednik, podpredsednik.

Ivan Jax in sin v Ljubljani

Dunajska cesta št. 17

priporočata svojo bogato zalogo ::

voznih koles



Šivalni stroji za rodbino in obrt

